

KERESTE STANDARDİZASYONU İLE İLGİLİ TANIMLAR

Yrd. Doç. Dr. Süleyman KORKUT
A.İ.B.Ü. Düzce Orman Fakültesi , Orman End. Müh. Bölümü 81620 Düzce
suleymankorkut@hotmail.com

Kereste endüstrisi ile ilgili standartlarda olan fakat uygulamada yanlış kullanılan bazı terimler aşağıda açıklanmıştır.

Kereste; odunların biçilmesi, kesilmesi veya yarılması ve yontulması suretiyle elde olunan parçadır [1, 2].

Parça; birbirine paralel karşılıklı en az iki yüzü bulunan kerestelerden bir tanesidir [1, 2].

Yüz; kerestenin uzunluk eksenine doğrultusundaki yüzeylerinden daha geniş ve birbirine paralel olan karşılıklı iki yüzeydir. Enine kesiti kare biçiminde olan kerestede yüzeylerin dördü de yüz sayılır [1, 2, 3].

Dış yüzey; tomruğun özüne daha uzak olan yüzeydir [3].

İç yüzey; tomruğun özüne daha yakın olan yüzeydir [3].

Kenar; iki yüzeyin veya bir yüzeyle bir yanın kesiştiği hattır [1, 2, 3].

Sulama; yanları alınmış kereste kenarlarında görülen yuvarlak odun yüzeyidir. Kabuklu veya kabuğu düşmüş olabilir [2, 4, 5].

Sulamalı kenar; bir veya daha fazla yerde sulama bulunan kenardır [3].

Keskin kenar; sulama bulunmayan kenardır [3].

Yan; dörtgen kesitli kerestenin karşılıklı en dar yüzeyleridir [1, 2, 3].

Baş; liflere dik doğrultuda iki en kesit yüzeyidir [2, 3].

Boy; parçanın iki başı arasındaki en kısa uzaklıktır [2, 3].

Genişlik; yanlar arasında uzunluk eksenine dik doğrultuda ölçülen uzaklıktır [2].

En dar genişlik; sulamalı kerestenin en dar yüzeyindeki kısımdan ölçülen genişliğidir [3].

Kalınlık; yüzler arasında yüzlere dik olarak ölçülen uzaklıktır [1, 2].

Çap düşüşü (koniklik, gövde düşüklüğü); Gövde üzerinde dipten itibaren uca doğru 1 metre gidildiğinde çapın düşüş miktarını göstermektedir. Bu miktar; belirli bir *l* aralığında ölçülen iki çap arasındaki farkın bu aralığa oranlanması ile hesaplanmaktadır. Ağaç yaşı, ağaç cinsi, büyüme şartları ve tacın büyüklüğü ile ilgilidir [6, 7].

Anma boyutu; parçanın anılan veya biçme duyarlılığına bakılmaksızın standardize edilmiş rutubette belirtilen boyutudur [1, 2, 4, 5].

Gerçek boyut; parçanın ölçme sırasında bulunan boyutudur [1, 2, 4, 5].

Biçme boyutu; biçme sırasında uygulanması gereken boyuttur. Çekme nedeni ile boyut değişmesi göz önünde tutularak, sonradan anma ölçüsüne eşit olması sağlanacak şekilde düzenlenir [1, 2, 4, 5].

Tahta; kalınlığı 10 mm ile 35 mm, genişliği 80 mm ile 350 mm arasında değişen kerestedir [8].

Kalas; kalınlığı 40 mm ile 100 mm, genişliği 80 mm ile 350 mm arasında değişen kerestedir [8].

Kadron; enine kesiti 30x30 mm, 40x40 mm, 50x50 mm, 60x60 mm ve 70x70 mm olan kerestedir [8].

Lata; genişliği 50 mm, kalınlığı 20 mm ile 40 mm arasında değişen kerestedir [8].

Çıta; genişliği 25 mm, kalınlığı 10 mm ile 20 mm arasında değişen kerestedir [8].

İğne yapraklı kereste; iğne yapraklı odunlardan elde olunan kerestedir. Bunlara aynı zamanda yumuşak kereste de denir [1].

Sert kereste; yapraklı ağaç odunlarından elde olunan kereste. Bunlara aynı zamanda yapraklı kereste de denir [2].

Yanları alınmış kereste; yanları yüzlere tamamen veya sulama sınırı içersinde dik olan kerestedir [1, 2, 4, 5].

Yanları paralel alınmış kereste; her iki yanı birbirine paralel olan kerestedir [1, 2].

Yanları paralel alınmamış kereste; yanları birbirine paralel olmayan (konik) kerestedir [1, 2, 4, 5].

Bir yanı alınmış kereste; bir yanı yuvarlak odundan çıktığı gibi bırakılan diğer yanı alınmış kerestedir [1, 2].

Yanları alınmamış kereste; iki yanı yuvarlak odundan çıktığı gibi bırakılmış kerestedir [1, 2, 4, 5].

Radyal kereste (aynalı kereste); kereste enine kesitinde yıllık halkaların kereste yüzeylerine çıkış açısı 45^0 'den büyük olan kerestedir [2, 4 , 5].

Teğet kereste; kereste enine kesitinde yıllık halkaların kereste yüzeylerine çıkış açısı 45^0 'den daha küçük olan kerestedir [2, 5].

Verev kereste; kereste yanlarının liflerin gidişi (uzunluk ekseninin) doğrultusunda alınmayarak liflerin (uzunluk ekseninin) gidişi ile bir açı yapacak şekilde alınması neticesi elde edilen kerestedir [2, 5].

Havlı kereste; yüzeyleri fazla lifli (pürüzlü) olan ve derin rendelenmeyi gerektiren kerestedir [2, 5].

Kaba kereste; ileri seviyede makineyle işlenmemiş, belirli toleranslarla biçilmiş kerestedir [3].

Artık; tomruğun keresteye biçilmesi, kerestenin işlenmesi ve onarılması sırasında oluşan ve standartlarındaki boyut ve özellikler dışında kalan ıskarta mal, testere talaşı, kapak, kırıntı, kerestecik, takoz parçası veya parçacığdır [9].

İskarta mal; standartlarında belirtilen boyutlarda olmakla birlikte, onarılsa da taşıdığı görünüş özellikleri bakımından standartlarında belirtilen sınıflardan hiçbirine girmeyen parçadır [9].

Testere talaşı; biçme sırasında testere dişleri tarafından çıkarılan parçacıklardır [9].

Kapak; tomruğun keresteye biçilmesi sırasında oluşan bir tarafı biçilmiş, diğer tarafı doğal olarak yuvarlak, biçilmiş yüzle yuvarlak yüz arasındaki en büyük yükseklik kalın başta en çok 40 mm ince başta en çok 15 mm, genişliği en az 8 cm, boyu en az 1 m olan artıktır [9].

Kırıntı; kereste yanlarının alınması ve işlenmesi sırasında oluşan ve ufak mal, parkelik, çita üretim olanağı bulunmayan parçadır [9].

Kerestecik; boyu iğne yapraklılarda 1 m den kısa ve 21 cm den uzun olan, doğrudan doğruya kereste olarak kullanılması olanağı bulunmayan parçadır. Bu parça, tomruk keresteye biçilirken veya kerestelerin sınıflarına göre onarılması sırasında oluşur [9].

Takoz; tomruk ve kereste başlarının kesilmesi sırasında yuvarlak veya köşeli olarak oluşan ve boyu en çok 20 cm olan parçadır [9].

KAYNAKLAR

1.TS 1485 (Şubat 1974): İğne Yapraklı (Yumuşak) Keresteler (Terimler, Tarifler ve Ölçme Metotları), T.S.E. Ankara.

2. TS 697 (Kasım 1974): Yapraklı (Sert) Keresteler (Terimler, Tarifler ve Ölçme Metotları), T.S.E. Ankara.
3. TS EN 844-3 (Nisan 2000): Yuvarlak ve Biçilmiş Yapacak Odun (Kereste)-Terimler- Bölüm 3: Biçilmiş Yapacak Odun (Kereste) İle İlgili Genel Terimler, T.S.E. Ankara.
4. ÇOLAKOĞLU, G. 1996: Kereste Endüstrisi, K.T.Ü. Orman Fakültesi, Basılmamış ders notları, Trabzon.
5. KANTAY, R. 1988: Kereste Endüstrisi, İ.Ü. Orman Fakültesi, Basılmamış ders notları, İstanbul.
6. KALIPSIZ, A. 1999: Dendrometri, İ.Ü. Yayın No: 3194, O.F. Yayın No: 354, İstanbul.
7. BOZKURT, A.Y.; ERDİN, N. 1997: Ağaç Teknolojisi, İ.Ü. Yayın No: 3998, Fakülte Yayın No: 445, ISBN 975-404-449-X.
8. TS 51 (Ocak 1987): Kereste-Ladin ve Gökmar Keresteleri-Genel Amaçlar İçin, T.S.E. Ankara.
9. TS 654 (Mart 1975): Kerestelik Tomrukların Biçilmesi Sırasında Oluşan Artıklar, Kayıp ve Randıman (Terimler, Tarifler, Ölçme Metotları, Randıman ve Kayıp Oranları, Saptama ve Hesaplama Kuralları), T.S.E. Ankara.

KORKUT, S., 2005: “Kereste Standardizasyonu ile İlgili Tanımlar”, Mobilya Dekorasyon Dergisi, Sayı:65, Sayfa: 106-108, Mart-Nisan 2005.
